

LUDENDO
DISCAMUS!

DOROTA
ŻUCHOWSKA

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania do języka łacińskiego i kultury antycznej dla szkoły ponadpodstawowej

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek

Recenzja merytoryczna – Tomasz Damulewicz

Maria Pawłowska

dr Beata Rola

Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji:

Ćwiczenia wprowadzające tryb oznajmujący czasu zaprzeszłego strony czynnej (indicativus plusquamperfecti activi)

Klasa / czas trwania lekcji

klasa II / 1 godzina lekcyjna

Cele

- **ogólne:** doskonalenie techniki przekładu tekstu łacińskiego; uświadomienie wpływu antyku na kształtowanie się języków i kultury nowożytnej; przygotowanie uczniów, również ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, do przyszłego uczestnictwa w życiu zawodowym
- **szczegółowe:** uczeń odmienia w czasie zaprzeszłym strony czynnej oraz tłumaczy czasowniki koniugacji I-IV oraz słowo posiłkowe esse ze złoženiami; podaje przykłady występowania czasu plusquamperfectum w językach nowożytnych; wykonuje różnorodne ćwiczenia wymagające umiejętności tworzenia i tłumaczenia ww. czasu; przytacza opowieść o skale tarpejskiej oraz informacje dotyczące historyka rzymskiego Tytusa Liwiusza

Metody

słowne: wykład informacyjny, wyjaśnienie; aktywizujące: dedukcyjna, symulacji; inne: gramatyczno-tłumaczeniowa, analityczna, bezpośrednia, kognitywna, korzystania z materiałów źródłowych (tekst, słownik).

Formy pracy: grupowa; zbiorowa

Środki dydaktyczne

1. tablica multimedialna z oprogramowaniem (komputery z dostępem do Internetu, rzutnik)
2. strona internetowa:
 - Konopnicka M., Tarpeja <<https://pl.wikisource.org/wiki/Tarpeja>> [dostęp 7 czerwca 2019]
3. Wilczyński Stanisław, Zarych Teresa (1985). *Lectio Latina II*, Warszawa, WSiP
4. słowniki łacińsko-polskie, red. K. Kumaniecki i polsko-łacińskie, red. L. Winniczuk lub <<https://pl.glosbe.com/pl/la>>; <<https://pl.glosbe.com/la/pl>> [dostęp 7 czerwca 2019]
5. wydruki zawierające ćwiczenia oraz tekst łaciński

Opis przebiegu lekcji

Nauczyciel wyświetla cele zajęć, po czym wyświetla na tablicy zdanie: *Marcus epistulam scripserat, quem deinde misit*. Uczniowie podają propozycje tłumaczenia. Pod kierunkiem nauczyciela formułowana jest zasada tworzenia i tłumaczenia

czasu zaprzeszczonego w stronie czynnej. Nauczyciel odwołuje się do znajomości przez uczniów czasu *plusquamperfectum* w językach angielskim i niemieckim. Przypomina, że do niedawna funkcjonował on również w polszczyźnie. Po wykonaniu krótkiego ćwiczenia utrwalającego uczniowie otrzymują tekst *De rupe Tarpeia* (Wilczyński, Zarych, 1985:24). Powtarzane są informacje nt. życia i twórczości rzymskiego historyka Tytusa Liwiusza, autora dzieła *Ab Urbe condita*, na bazie którego powstał ww. tekst. Ważne jest, aby tłumaczenie zakończyć na zdaniu: *Magnum praemium merebis, si auxilio tuo Capitolium expugnaverimus*. Uczniowie w domu napiszą swoją propozycję dokończenia opowieści. Następna lekcja rozpocznie się od odczytania wersji uczniów oraz tłumaczenia zakończenia tekstu łacińskiego. Po ćwiczeniu ewaluacyjnym (zał. 1) nauczyciel zadaje pracę domową (zał. 2). Na zakończenie zajęć wskazany uczeń czyta wiersz Marii Konopnickiej pt. *Tarpeja*.

Zał. 1. Uczniowie ćwiczą w parach. Jeden podaje dowolny początek zdania w czasie *perfectum* np. *Dixi*, drugi kończy zdanie używając czasu *plusquamperfectum* np. *quod cognoveram*.

Zał. 3 I. Praca domowa obowiązkowa: 1. Napisz w języku polskim proponowane zakończenie opowiadania „Tarpeja i Sabinowie”. Praca nie powinna przekraczać 150 słów.

2. Uzupełnij brakujące formy czasu zaprzeszczonego w podanych językach, zachowując osobę i liczbę: angielski: you had seen, niemiecki ..., łacina ...; angielski: ... niemiecki: ich hatte geschrieben, łacina ...; angielski: ..., niemiecki: ...; łacina properaveramus
II. Praca domowa dla chętnych uczniów: Wpisz do zeszytu trzy przykłady zdań pochodzących z literatury polskiej, zawierających czas zaprzeszczonego. Podaj źródło.

Komentarz metodyczny

Proponowany materiał sprzyja osiągnięciu następujących celów zawartych w podstawie programowej: I,1h, 3- 7, 8 h, n-s; II 3 b; 7 a, b; 10 b; 14 a, b; III 1-5. Podczas realizacji zajęć szczególny nacisk położono na kształtowanie kompetencji interpersonalnych i międzykulturowych, przygotowujących do uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym. W osiągnięciu tego celu pomocne są proponowane metody (dedukcyjna, symulacji, kognitywna) oraz grupowa forma pracy. Ważne jest również, aby nauczyciel, omawiając nowy materiał gramatyczny, wskazał na jego frekwencję w językach nowożytnych. Nowe zjawisko gramatyczne wprowadzane jest zgodnie z zasadami konstruktywizmu: uczniowie bazując na swej dotychczasowej wiedzy tłumaczą proste zdanie zawierające nieznaną formę. Gra dydaktyczna (dialog) jako metoda polisensoryczna sprzyja lepszemu zapamiętywaniu. Ma to znaczenie zwłaszcza, jeśli w zajęciach uczestniczą uczniowie ze SPE. Proponowana czytanka zawiera materiał gramatyczny spoza podstawy programowej (*czas futurum II*). Wskazane jest, aby nauczyciel pomógł uczniom w tłumaczeniu tych form. Przerwanie

pracy nad przekładem we wskazanym miejscu powoduje, że uczniowie z większym zainteresowaniem przystąpią do tłumaczenia dalszego ciągu tekstu na lekcji następnej, chociażby po to, żeby zweryfikować swoją wersję zakończenia. Takie działanie zachęca do generowania twórczych pomysłów, wzmaga kreatywność i innowacyjność. Umiejętności te bez wątpienia będą pomocne uczniom w przyszłości, na rynku pracy. Pod koniec lekcji nauczyciel może zaproponować uczniom, aby ocenili pracę kolegi, z którym wykonywali ćwiczenie. Szczegółowy opis tzw. oceny koleżeńskiej został zamieszczony w programie.